

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.672337

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2020, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 304-315.

8. Sınıf Öğrencilerinin İdeal Okula İlişkin Algılarının Çiz ve Yaz Yöntemi İle Hayal Gücü Tipolojisi Bağlamında İncelenmesi¹

Yahya HİÇYILMAZ²

Makalenin Geliş Tarihi: 08.01.2020

Yayına Kabul Tarihi: 27.08.2020

Online Yayınlanma Tarihi: 30.11.2020

Özet: Bu araştırma 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çiz ve yaz yöntemi ile gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarını hayal gücü tipolojisi bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 bahar döneminde Van il merkezinde 9 okulda öğrenim gören toplam 258 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma Görsel Sanatlar dersi kapsamında görsel sanatlar öğretmenleri ile koordineli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde öğrencilerin hayallerindeki ideal öğrenme ortamlarını çiz ve yaz yöntemi ile ifade edebilmeleri için çeşitli malzemeler temin edilmiştir. Daha sonra öğrencilere "Nasıl bir okul hayal ediyorsunuz?" sorusu yönelmiş ve bu doğrultuda öğrencilerden, sanat unsurlarını ve tasarım ilkelerini kullanarak resim çizmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarını fantezi, yaratıcı, eleştiri ve empati hayal gücü tipolojisine işaret eden öğelerle ifade ettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ideal okul algılarını ifade eden çizimlerde en çok yaratıcı hayal gücü tipolojisine, en az ise empati hayal gücü tipolojisine işaret eden öğelere rastlanmıştır. Cinsiyet bağlamında, araştırmada, erkek öğrencilerin ideal okul algılarını yansıtan çizimlerde en çok fantezi hayal gücü tipolojisine; kız öğrencilerin ideal okul algılarını yansıtan çizimlerde ise en çok yaratıcı hayal gücü tipolojisine işaret eden öğelerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarının çok geniş olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular sonucunda, öğrencilerin hayal gücü tipolojisine göre tanınmış okul tarzına karşın, yeni bir model barındıran okullar tasarlanabilir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenme ortamı, İdeal okul, Hayal gücü tipolojisi, Tasarım.

GİRİŞ

Okul, öğrencilerin sosyalleşmesinde önemli bir zemin oluşturmaktadır (Seven, 2013). Öğrenciler, okula başlamasıyla birlikte kendi yaş gruplarının bulunduğu, vakitlerinin büyük bir bölümünü geçirdiği bir ortama girmektedirler. Bu ortamların örgütsel amacı öğretim kademelerine bağlı olarak öğrencileri istendik yönde davranış değişikliği kazandırmasıdır. Bu bağlamda öğrenme alanları, öğrencinin sosyal, bilişsel ve duyuşsal alanlarını olumlu yönde etkileme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir (Walker, Brooks & Baepler, 2011).

¹ Bu çalışmanın bir kısmı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100.Yıl Eğitim Sempozyumunda sunulmuştur.

² Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, yahya-04@windowslive.com, ORCID: 0000-0003-3453-9998

Hiçyılmaz, Y. (2020). 8. sınıf öğrencilerinin ideal okula ilişkin algılarının çiz ve yaz yöntemi ile hayal gücü tipolojisi bağlamında incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3) 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı, 304-315. DOI: 10.7822/omuefd.672337

Öğrencilerin öğrenme ortamları ile öğrenme çıktıları arasında yakın bir ilişki vardır (Bland ve Sharma-Brymer, 2012). Dolayısıyla öğrencilerin ideal öğrenme ortamları hakkındaki algıları önem arz etmektedir. Ancak öğrenme ortamları başka bir deyişle okullar, büyük ölçüde yetişkinlere göre tasarlanmıştır (Halpin, 2007). Eğitimin ana paydaşlarından biri olan öğrencilere, okul tasarımı konusunda nadiren danışılmaktadır (Bland ve Sharma-Brymer, 2012). Ancak öğrencilerin öğrenme ortamları ile ilgili görüşleri, bazen yetişkinlerin göz ardı ettiği durumları görebilmelerine yardımcı olabilir. Bu bağlamda “Okul nasıl olmalıdır?” sorusu ideal okul kavramını gündeme getirmiştir. Bu çerçevede ideal kavramı “düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan” şeklinde tanımlanabilir (TDK, 2020). Okul kavramına yönelik birçok araştırmada öğrencilerin farklı bakış açıları olduğu görülmüştür (Aydoğdu, 2008; Cerit, 2006; Özdemir ve Akkaya, 2013). Buradan hareketle öğrencilerin okul tasarımları ile ilgili önemli görüşleri ve yenilikçi fikirlerinin olduğu söylenebilir.

Yeniliklerin hızla değiştiği günümüzde yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Değişen ihtiyaçlar, öğrencilerin öğrenme ortamlarına ilişkin algılarını etkilediği söylenebilir. Okulun tüm paydaşlarının özellikle öğrencilerin, okula ilişkin algılarını belirlemek eğitim sistemimizin gelişmesi açısından önemlidir (Doğan, 2014). Bu doğrultuda serbest çizimler, öğrencilerin hayal tipolojisi bağlamında ideal okula ilişkin algılarını belirlemede zengin ve yaratıcı bir veri kaynağı sağlamaktadır (Bland, 2012; Bland, 2018). Ayrıca Barraza (1999), çocuk çizimleri çocukların çevresel algılarının değerlendirilmesinde önemli bir veri kaynağı olduğunu dile getirmektedir. Bu yöntemle öğrencilerin fikirlerini ilgi çekici bir şekilde öğrenci merkezli pedagojik ilişkilerin var olabileceği alanların yaratıcı bir hayal gücü ile ortaya çıkartılabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrenciler, görünmemiş ve duyulmamış olanı ortaya çıkartmak için yaratıcı, fantezi, eleştirel ve empati hayal gücü tipolojisi çerçevesinde ideal öğrenme ortamlarına yönelik düşüncelerini çizerek ifade edebilirler (Bland, 2010).

Hayal gücü tipolojisi, Bland (2009) tarafından dile getiren ve dört ana kategoride oluşan bir yapıdır. Bland, öğrencilerin hayallerini, umutlarını ve fantastik öğeleri barındıran düşüncelerini fantastik kategorisi çerçevesinde tanımlamaktadır. Yaratıcı kategorisi, fantezi kategorisinden farklı olarak öğrencilerin gerçeğe dayanan düşüncelerini ifade etmektedir. Öğrencilerin özellikle okulların otoritesine doğrudan meydan okumaya yönelik düşüncelerini eleştirel kategorisi çerçevesinde tanımlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin başkalarının gözünden gören ve sorgulayan düşüncelerini ise empati kategorisi çerçevesinde değerlendirmektedir.

Yurt içinde ve yurt dışında bazı araştırmalarda serbest çizimlerin veri toplama aracı olarak kullanıldığı ve öğrenme ortamıyla ilgili okulun paydaşlarını konu edinen farklı çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda; öğrencilerin okul müdürü kavramına yönelik algıları (Yalçın ve Erginer, 2014), öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik algıları (Temel ve Güllü, 2016), çocukların öğretmen kavramına yönelik algıları (Ahi, Cingi ve Kıldan, 2016), çocukların kendi öğrenme süreçlerini belirlemeye yönelik algıları (Ligorio, Schwartz, D'Aprile ve Philhour, 2017), öğrencilerin sınıflarına ilişkin algıları (Farmer, Spearman, Qian, Leonard ve Rosenblith, 2018), öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğrenme anlayışları (Hsieh ve Tsai, 2018) şeklinde konular işlenildiği görülmüştür. Ancak literatür incelendiğinde, yurt dışında öğrencilerin ideal öğrenme ortamlarına yönelik algılarının belirlendiği konusundaki çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür (Andrews ve Willis, 2019; Bland, 2010; Bland, 2012; Bland ve Sharma-Brymer, 2012; Bland, 2014). Yurt içindeki araştırmalarda ise 8. sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarının çiz ve yaz yöntemi ile hayal gücü tipolojisi bağlamında incelenen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılacak olan bu araştırma literatüre katkı sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çiz ve yaz yöntemi kullanarak gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarını hayal gücü tipolojisi bağlamında

incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi ve alt problem aşağıda belirtilmiştir:

- Hayal gücü tipolojisi bağlamında 8. sınıf öğrencilerinin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algıları nasıldır?
- Hayal gücü tipolojisi bağlamında 8. sınıf öğrencilerinin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algıları cinsiyet değişkeni açısından nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırmada çalışma grubunda bulunan öğrencilerin belirli bir olguya ilişkin algılarını belirlemeye amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, “bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkartmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011 s 79). Dolayısıyla öğrencilerin ideal bir okula ilişkin hayalleri, bu çalışmada ele alınan fenomendir.

Çalışma Grubu

Sekiz yaşındaki çocukların görsel gerçekçilik noktasına ulaştıkları bilinmektedir (Barraza, 1999). Bu yaş grubundaki çocuklar, hem gerçekçilik eğilimine hem de grafik dil oluşumlarına bağlı olarak düşüncelerini somut bir biçimde ifade edebilmektedirler. Bu bağlamda sekiz yaş ve üstü çocuklarda çizim yöntemi ile verilerin toplanması araştırmanın etkinliğini arttırmaktadır (Bland, 2018). Ayrıca ortaokulun son sınıfında öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin lise kademesine geçme hayalleri olduğu bilinmektedir. Lise kademesi, öğrenciler için yeni bir okul anlamına gelmektedir. Dolayısıyla 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin gelecekte ideal okula ilişkin hayallerinin belirlemede uygun olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Van il merkezine bağlı farklı sosyo-ekonomik özelliklerine sahip 9 okulda 8. sınıfta öğrenim gören toplam 258 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin %51,9’u kız ve %48,1 erkektir. Çalışma grubunun cinsiyet açısından dengeli dağıldığı söylenebilir.

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek amacıyla amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yönteminin kullanılmasının amacı “görelilik olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliği maksimum derecede yansıtılmasıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011 s.108). Bu doğrultuda incelenen fenomenle ilgili çok sayıda farklı özelliklere sahip öğrencilere ulaşılmayı amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrenciler, gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çizim, katılımcıların kendilerini ifade etmelerine, duygu ve düşüncelerini yansıtma olanağı sağlamaktadır (Barrantes-Elizondo, 2019; Schratz ve Steiner-Löffler 1998). Çizim, bireylerin algılarını belirlemede kelimelerden daha üstün bir yöntemdir (Diem-Wille, 2001). Aynı zamanda çizim yöntemi, araştırmacılara düşük maliyetli bir veri toplama aracı oluşturmaktadır (Kuschnir, 2016). Çizim yöntemi ile elde edilen veriler, bir tür metin olarak ele alınıp analiz edilebilmektedir (Bland, 2012). Dolayısıyla çizim yöntemi araştırmanın amaçlarına güçlü bir şekilde katkı sağlamaktadır (Bland, 2018). Ayrıca araştırmacının yorumunun geçerliliğini sağlamak amacıyla katılımcıların çizdikleri resimlerin arkasına konu ile ilgili açıklamaları yazmaları istenilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın amacına bağlı olarak çiz ve yaz yöntemi, bir veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Veriler toplanmadan önce birinci aşamada, veri toplama yönergesi oluşturulmuştur. Belirlenen yönerge çerçevesinde Görsel Sanatlar dersinde öğrencilerin ideal okula ilişkin hayallerini belirlemek amacıyla görsel sanatlar öğretmenleri ile koordineli bir şekilde hareket edilmesine karar verilmiştir. İkinci aşamada, öğrencilerin hayallerindeki ideal öğrenme ortamlarını çizmek için çeşitli malzemeler

(A4 boyutunda resim kâğıdı, boya, kalem vb.) temin edilmiştir. Üçüncü aşamada, tahtaya “Nasıl bir okul hayal ediyorsunuz?” sorusu yazılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin sanat unsurlarını ve tasarım ilkelerini kullanarak resim çizmeleri istenmiştir. Çizim esnasında öğrencilerin çalışmalarına müdahale edilmemesine dikkat edilmiştir. Yapılan çalışmaların kesinlikle not vermek amacıyla değerlendirilmeyeceği dile getirilmiştir. Dördüncü aşamada ise, çizimlerin arkasına kendileri ile ilgili demografik bilgileri doldurmaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilerin çizdikleri resimlerin kısaca açıklamaları istenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin çizimlerinin açık bir şekilde anlaşılması sağlayacağı düşünülmektedir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubundan elde edilen veriler, nitel araştırma kapsamında betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, “elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011 s. 224). Bu doğrultuda çalışma grubunda bulunan öğrencilerin ideal okula ilişkin algılarının çiz ve yaz yöntemi ile hayal gücü tipolojisi bağlamında incelemek amacıyla Bland (2009) tarafından geliştirilen hayal gücü tipolojisi kullanarak analiz edilmiştir. Fantezi, yaratıcı, eleştirel ve empati hayal gücü tipolojisinden her biri birer kod olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda Tablo 1’de hayal gücü tipolojisine ait kodlara ve bu kodlara yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 1.

Hayal Gücü Tipolojisine Ait Kodlar ve Bu Kodlara Yönelik Açıklamalar

Kod	Açıklama
Fantezi	Hayalleri ve umutları içeren, fantastik öğeleri taşıyan çizimlere atanmıştır.
Yaratıcı	Tanınmış okul tarzına alternatif yeni fikirleri öne süren çizimlere atanmıştır. Yaratıcı hayal gücü, bu bağlamda, fanteziden farklı olarak, fikirlerin gerçeğe daha çok dayanmasıdır.
Eleştirel	Yansıtıcı ve araştırmacı olabilen, zorlayıcı ve yıkıcı olabilen, özellikle okulların otoritesine doğrudan bir meydan okumaya yönelik çizimlere atanmıştır.
Empati	Başkalarının gözünden gören ve sorgulayan, diğerlerinin ihtiyaçlarını empatik bir bakış açısıyla değerlendirebilen çizimlere atanmıştır.

Elde edilen veriler, ilk önce belirli bir sıralamaya göre erkek öğrenciler E1, E2, kız öğrenciler ise K1, K2 şeklinde formüle edilerek dizilmiştir. Belirli bir sıralamaya göre düzenlenen veriler, iki Görsel Sanatlar uzmanı tarafından baştan sona kadar incelenmiştir. Konuyla ilişkili olmayan veriler elenmiştir. Daha sonra çalışma grubundan elde edilen yazılı ve görsel veriler karşılaştırılarak kodlama yapılmıştır. Araştırmada özellikle yazılı metinlerin kullanılması, araştırmacının yanlı görüşlerinin ortadan kaldırılmasına ve yorumlarının geçerliliğini arttırılmasına katkı sağlamaktadır (Bland, 2018). Aynı zamanda veri çeşitlemesi (çiz ve yaz yöntemi) yöntemi ile araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırmaktadır. Veri çeşitlenmesi yöntemi ile elde edilen veriler birbirlerini teyit etmek amacıyla kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla iki uzman tarafından kodlanan verilerin tutarlıklarına da bakılmıştır. Bu doğrultuda Miles ve Huberman (2015) tarafından geliştirilen (Uzlaşma Yüzdesi=[Görüş birliği/ (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) X 100]) formül kullanılmıştır. Uzmanların görüş uyumluluğu % 98 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin çizdikleri resimlerle ilgili ifadelerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla yazım veya dilbilgisi düzeltmeleri olmadan doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin algılarını hayal gücü tipolojisi bağlamında tespit etmeyi amaçlayan araştırmada, öğrencilerin çizdikleri resimler ve bu resimlerle ilgili açıklamalardan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilerin İdeal Okula İlişkin Algularının Hayal Gücü Tipolojisine Göre Dağılımı

Değişken	f	Hayal Gücü				Toplam
		Fantezi	Yaratıcı	Eleştirel	Empati	
Kız	f	29	63	36	6	134
	%	11.2	24.4	14	2.3	51.9
Erkek	f	52	29	33	10	124
	%	20.2	11.2	12.8	3.9	48.1
Toplam	f	81	92	69	16	258
	%	31.4	35.7	26.7	6.2	100

Tablo 2 incelendiğinde, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal bir okula ilişkin fantezi, yaratıcı, eleştiri ve empati hayal gücü tipolojisine göre çizimler yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin bu hayal gücü tipolojisi içerisinde en çok yaratıcı (%35.7) ve en az ise empati hayal gücü tipolojisine (%6.2) göre çizim yaptıkları belirlenmiştir.

Tablo 2 cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek öğrencilerin en çok fantezi hayal gücü tipolojisi (%20.2), kız öğrencilerin ise en çok yaratıcı (%20.2) hayal gücü tipolojisine göre çizimler yaptıkları tespit edilmiştir.

Tablo 2’de hayal gücü tipolojisi çerçevesinde öğrencilerin çizimleri ve bu çizimler ile ilgili açıklama örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Fantezi

Öğrencilerin çizimleri incelendiğinde, fantezi hayal gücü tipolojisini yansıtan farklı görsellerin ve açıklamaların olduğu görülmüştür. Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin genel olarak yüzen, bulutların üstünde duran, uçan, uzay aracı (Resim 1) ve hidrojen bombası şeklinde tasarlanan video oyunlarının içerisinde avatarının eğitim aldığı, perilerin ve ejderhaların dâhil olduğu fantastik öğeleri taşıyan okul modelleri çizdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin çizimleri farklı insanlar için tuhaf sayılabilecek fantezi kavramları içerdiği söylenebilir.

Resim 1 (E95)

Öğrencilerin çizimlerine yönelik açıklamalarından alınan doğrudan ifadelerin birkaçı aşağıda verilmiştir:

“ Okulumun denizin üstünde olmasını isterim, böylece teneffüslerde yüzebilirim” (K22).

“ Bulutların üstünde ders işlemek isterdim” (K16).

“ Ben uçan bir okul yaptım. Bununla her yere gitmek isterim. Böyle bir okulun olmayacağını biliyorum ama benim için güzel bir okul” (E5).

Yaratıcı

Araştırmanın bulguları çerçevesinde; bazı öğrencilerin tanınmış okul tarzına karşın yeni bir okul modeli önerdikleri görülmektedir. Öğrencilerin teknolojik destekli derslik ve laboratuvarı barındıran, doğayı esas alarak orman içerisinde tasarlanmış, sınıf ortamından direk havuza bağlanan ve ağaç ev şeklinde bir okul modeli çizdikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sanal âlemi esas alan ve köy hayatını model alan yeni bir öğrenme ortamı (Resim 2) çizdikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin ilham verici, yaratıcı ve yenilikçi öğrenme ortamlarına yönelik fikirler öne sürdüğü söylenebilir.

Resim 2 (E13)

Öğrencilerin çizimlerine yönelik açıklamalarından alınan doğrudan ifadelerin birkaçı aşağıda verilmiştir:

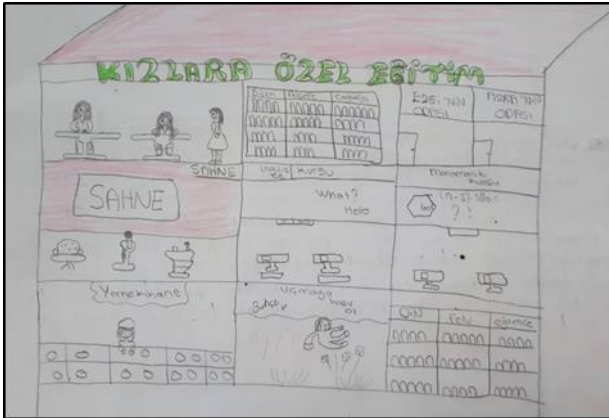
“Köy hayatını model alan yeni bir okulda çok kolay öğrenebilirim” (K7)

“Benim çizmek istediğim okul youtube okuludur. Orada yeni videolar çekerim. bedava kitap bulurum” (E100)

“Ormanlığın içinde olan bir okul çizdim. Etrafında hayvanlar ve ağaçlar olan bir yer. Tarım hayatını öğrenmek için iyi bir okuldur” (E58).

Eleştirel

Araştırmanın bulguları çerçevesinde; bazı öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların eksikliklerine, tatil mevsimlerin değiştirilmesine, okullarda sadece bir sınıf düzeyinde eğitim verilmesine, sadece kızların eğitim gördüğü yeni okullara (Resim 3), sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin sayılarının azaltılmasına, sınıf ortamı yerine doğal ortamlarda eğitim verilmesine ve ev ortamında eğitim verilmesine yönelik eleştirel hayal gücü tipolojisine göre çizimler yaptıkları görülmüştür. Bu doğrultuda öğrencilerin alternatif bir öğrenme ortamı için umutlarını çizdikleri ve var olan sistemi beğenmedikleri söylenebilir.

Resim 3 (K33)

Öğrencilerin çizimlerine yönelik açıklamalarından alınan doğrudan ifadelerin birkaçı aşağıda verilmiştir:

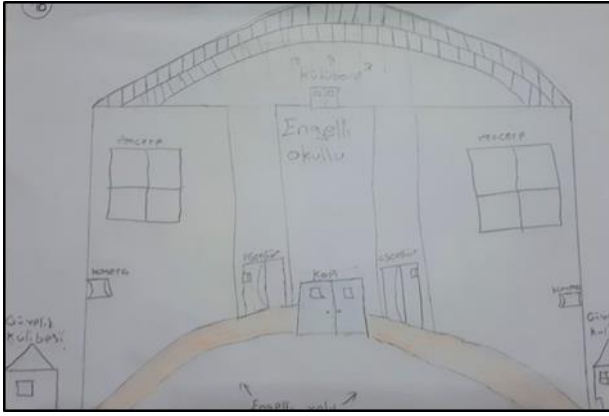
“ İki kişilik bir sınıfta eğitim görmek istiyorum” (K98).

“Bazen erkeklerden dolayı rahat eğitim alamıyoruz. Kızlar ile erkekler ayrı yerlerde eğitim görsün. Sadece kızlara özel bir okul olsun” (K22).

“Okulların kışın tatil yazın açık olmasını isterim. Onun için bu resmi çizdim” (K63).

Empati

Araştırmanın bulguları çerçevesinde; bazı öğrencilerin engelli (Resim 4), otizmli, korumasız küçük çocukların ve okula gidemeyen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabileceği ve rahat edebileceği öğrenme ortamları çizdikleri görülmüştür. Bu doğrultuda öğrencilerin diğer bireylerin ihtiyaçlarını empatik bir bakış açısıyla çizdikleri söylenebilir.

Resim 4 (K9)

Öğrencilerin çizimlerine yönelik açıklamalarından alınan doğrudan ifadelerin birkaçı aşağıda verilmiştir:

“Ben burada otizmli kardeşlerimizi küçümseyenlere karşı kardeşlerimize bir okul yaptım” (K36)

“Engelli öğrenciler için özel bir okul tasarladım. Rahat edebilecekleri bir okul çizdim” (K40).

“Ben yoksul olanlar için ucuz ve kaliteli bir eğitim alabilecekleri bir okul çizdim” (E86).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada kullanılan yöntemle 8. sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin hayal gücü tipolojisine göre kendilerini ifade etmelerine olanak sağlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin hayallerini çizmişlerdir. Bu çerçevede çalışma grubundan elde edilen veriler analiz edildiğinde, öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okula ilişkin fantezi, yaratıcı, eleştiri ve empati hayal gücü tipolojisine göre çizimler yaparak düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulgu doğrultusunda öğrencilerin hayal güçlerinden doğan fikirlerin çok geniş olduğu söylenebilir. Andrews ve Willis (2019) yapmış oldukları araştırmada, öğrencilerin gelecekteki öğrenme alanlarına ilişkin hayalleri, yaratıcı fikirlerle dolu olduğunu dile getirilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin öne sürdüğü yaratıcı fikirler, sınıf ve okul tasarımı için keşfedilmemiş ilham kaynağı sunmaktadır (Bland, 2018). Dolayısıyla okulun ana paydaşlarından biri olan öğrencilerin öne sürdüğü düşünceleri bazen de okul yöneticilerinin göz ardı ettiği durumları görmeleri için yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Öğrenci görüşleri doğrultusunda planlanan öğrenme ortamları, onların benimseyebilecekleri öğrenme ortamlarına dönüştürülebileceği söylenebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise, öğrencilerin ideal okula ilişkin algılarını daha çok yaratıcı hayal gücü tipolojisine göre çizimler yapmasıdır. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin bilinen bir okul tarzına karşın, gelecekte öğrenim görmek istedikleri öğrenme ortamlarını yenilikçi, problem çözebilen yeni bir okul modeli hayal ettikleri dile getirilebilir. Bland'e (2009) göre yaratıcı hayal gücü türüne göre fikirler, problem çözme niteliği vermektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin mevcut öğrenim gördükleri öğrenme ortamlarını yetersiz gördükleri söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilerin gelecekte tanınmış okul tarzına karşın, yeni bir model barındıran yeni okullarda öğrenim görmek istediği söylenebilir.

Araştırmada, hayal gücü tipolojisi bağlamında 8. sınıf öğrencilerinin ideal okula ilişkin algılarının cinsiyet dağılımı bulguları çerçevesinde erkek öğrencilerin en çok fantezi kız öğrencilerin ise, en çok yaratıcı hayal gücü tipolojisine göre çizimler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda kız öğrencilerin mevcut okul tarzına karşın yeni okul modellerine daha çok ilgi duyabilecekleri, erkek öğrencilerin ise, fantastik öğeler taşıyan okul modellerine daha çok ilgi duyabilecekleri söylenebilir. Bu sonuçlar öğrencilerin gelecekte öğrenim görmek istedikleri ideal okul ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre değişebileceğini göstermektedir. Cinsiyete göre farklılık, insan hayatı boyunca birçok alanda kendini göstermektedir (Blakemore, Berenbaum ve Liben, 2009). Dolayısıyla öğrencilerin çizimlerinde cinsiyete göre farklılık göstermesi doğal bir sonuç olduğu söylenebilir. Ogurlu, Öpengin ve Hızlı (2015) yapmış oldukları araştırmada, kız ve erkek öğrencilerin okul ile ilgili algılarının farklı olduğunu dile getirmektedir. Özdemir (2012), araştırmasında okul algısının cinsiyete göre farklılaştığını dile getirmiştir. Bu bulgular bir yönüyle araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Elde edilen bulgular sonucunda, öğrencilerin hayal gücü tipolojisine göre tanınmış okul tarzına alternatif, yeni bir model barındıran okulların tasarlanması önerilebilir. Cinsiyet faktörüne bağlı olarak erkek öğrencilerin fantezi hayal gücü tipolojisi ve kız öğrencilerin ise yaratıcı hayal gücü tipolojisine göre öğrenim görebilecekleri okullar tasarlanabilir. Ayrıca Karma eğitim sürdüren okullarda her iki cinsiyetin hayal gücü tipolojisi dikkate alınarak fiziksel düzenlemeler yapılabilir. Bu araştırmadan hareket ile literatüre katkı sağlayabilecek ve farklı öğretim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin hayal gücü tipolojisi bağlamında ideal okul algılarını çiz ve yaz yöntemi ile tespit edebilecek çeşitli araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Ahi, B., Cingi, M. A., & Kıldan, A. O. (2016). 48-60 Aylık çocukların öğretmen kavramına yönelik algılarının çizimler aracılığıyla incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(1), 77-90.
- Andrews, K., & Willis, J. (2019). Imaginings and Representations of High School Learning Spaces: Year 6 Student Experiences. In *School Spaces for Student Wellbeing and Learning* (pp. 77-95). Springer, Singapore.
- Ateş, Ö. T. (2016). Öğrencilerin öğretmen ve okul metaforları. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1), 78-93.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarında öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Barraza, L. (1999). Children's drawings about the environment. *Environmental Education Research* 5 (1), 49-66.
- Barrantes-Elizondo, L. (2019). Creating space for visual ethnography in educational research. *revista Electrónica Educare*, 23(2), 1-15.
- Bıyık Temel, A., & Eren D. (2019). İlköğretim öğrencilerinin okul sosyal iklimine ilişkin algıları ve etkili faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(3), 206-214

- Blakemore, J., Berenbaum, S. A., & Liben, L. S. (2009). *Gender development*. New York, NY: Psychology Press
- Bland, D. (2009). *Re-imagining school through young people's drawings*. In: 1st International Visual Methods Conference, 15-17 September 2009, Clothworkers Centenary Concert Hall, University of Leeds. (Unpublished)
- Bland, Derek C. (2010) Drawing on imagination : primary students' ideal learning environments. In: AARE 2010 Conference Proceedings, 28th November -2nd December, 2010, Melbourne, Australia.
- Bland, D. (2012). Analysing children's drawings: applied imagination. *International Journal of Research & Method in Education*, 35(3), 235-242.
- Bland, D., & Sharma-Brymer, V. (2012). Imagination in school children's choice of their learning environment: An Australian study. *International Journal of Educational Research*, 56, 75-88.
- Bland, D. (2014). Children's imagination at the centre of design for education. In P. Woolner (Ed.), *School design together* (pp. 153-166). Milton Park, UK: Routledge.
- Bland, D. (2018). Using drawing in research with children: lessons from practice. *International Journal of Research & Method in Education*, 41(3), 342-352.
- Cerit, Y. (2006). School metaphors: the view of students, teachers and administrators. *Educational Science Theory and Practice*, 6(3), 692-699.
- Diem-Wille, G. (2001). A therapeutic perspective: the use of drawings in child psychoanalysis and social science. In T. V. Leeuwen & C. Jewitt (Eds.), *Handbook of visual analysis* (pp. 119-133). London: Sage.
- Doğan, D. (2014). Öğretmen adaylarının perspektifinden okul kavramının metaforlarla analizi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7(3), 361-382.
- Farmer, J. L., Spearman, M., Qian, M., Leonard, A. E., & Rosenblith, S. (2018). Using children's drawings to examine student perspectives of classroom climate in a school-within-a-school elementary school. *The Elementary School Journal*, 118(3), 384-408.
- Halpin, D. (2007). Utopian Spaces of "Robust Hope": The architecture and nature of progressive learning environments. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 35(3), 243-255.
- Hsieh, W. M., & Tsai, C. C. (2018). Learning illustrated: An exploratory cross-sectional drawing analysis of students' conceptions of learning. *The Journal of Educational Research*, 111(2), 139-150.
- Kuschnir, K. (2016). Ethnographic drawing: Eleven benefits of using a sketchbook for fieldwork. *Visual Ethnography Journal*, 5(1). 103-134.
- Ligorio, M. B., Schwartz, N. H., D'Aprile, G., & Philhour, D. (2017). Children's representations of learning through drawings. *Learning, Culture and Social Interaction*, 12, 133-148.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi*. Çev. Ed Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Pegem Akademi: Ankara
- Ogurlu, Ü., Öpengin, E. ve Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46, 67-83.
- Özdemir, M. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 96-109.
- Özdemir, S., & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(2), 295-322.
- Seven, S. (2013). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Schatz, M. & Loffler, U. (1998). Pupils using photographs in school self-evaluation. In: Prosser J (ed.) *Image-Based Research: A Sourcebook for Qualitative Researchers*.(pp. 209-224). London: Falmer Press.

- Temel, C., & Güllü, M. (2016). Bir beden eğitimi dersi çiz. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 351-361.
- Türk Dil Kurumu (2020). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr>. Erişim tarihi, 19.05.2020
- Walker, J. D., Brooks, D. C., & Baepler, P. (2011). Pedagogy and space: empirical research on new learning environments. *Educause Quarterly*, 34(4), 1-15.
- Yalçın, M., & Erginer, A. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul müdürü algılarına ilişkin yaptıkları çizimler. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 270-285.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H., (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı), Ankara, Seçkin.

Examination of 8th Grade Students' Perceptions of Ideal School in the Context of the Imagination Typology Through Draw and Write Method

Extended Abstract:

Innovations bring about new needs, which affect students' perceptions of learning environments. It is necessary to determine all educational stakeholders', especially students', perceptions of the school environment to be able to improve the education system. Free-hand drawing is a rich and creative source of data that can be used to determine students' perceptions of an ideal school within the context of their imagination typology.

The aim of this study was to determine eighth-grade students' perceptions of an ideal school within the context of their imagination typology. Phenomenology, which is a qualitative research design, was used. The study sample consisted of 258 eighth graders of nine schools with different socio-economic characteristics in the center of the city of Van in the spring semester of 2018-2019 academic year. Data were collected using the "draw and write" method. 51.9% of participants were girls, indicating that the study sample had a homogeneous gender distribution. Participants were recruited using maximum diversity sampling, which is a purposive sampling method.

Data were collected using the "draw and write" method in line with the purpose of the study. In the first stage prior to data collection, a data collection directive was developed. Within the framework of the directive, data were collected during the visual arts lessons in coordination with teachers. In the second stage, participants were supplied with materials. In the third stage, the question "What is your dream school?" was written on board, and participants were asked to draw their ideal learning environments by using artistic elements and the principles of design. In the fourth stage, they were asked to state their demographic characteristics behind their drawings and to explain their drawings.

Data were analyzed using descriptive analysis. Bland's typology of imaginations typology (2009) was used to determine participants' perceptions of an ideal school through their drawings based on their imagination typology. The four imagination typology "fantasy, creative, critical and empathy" were analyzed as codes.

Data were sorted as M1, M2 etc. for male participants and as F1, F2 etc. for female participants. Data were then analyzed by two visual arts experts. Unrelated data were removed from analysis. The written and visual data were compared and coded. Intercoder agreement was calculated for the codes to ensure reliability. The intercoder agreement was found to be 98%. Data triangulation (draw and write) was conducted to ensure validity and reliability.

The results showed that participants' drawings of an ideal school were related to Bland's four categories of imagination typology, suggesting that they had a vast imagination typology. Another interesting result was that most drawings alluded to the category of "creative", suggesting that, in contrast to the conventional school, participants imagined an ideal school as an innovative environment that encouraged problem solving. This indicates that they see the current learning environments inadequate. Male participants' drawings were mostly related to the category of "fantasy" while female participants' drawings were mostly related to the category of "creative." This result suggests that girls are more interested in new school models than current schools while boys are more interested in school models with fantastic elements. This suggests that students' perceptions of an ideal school might differ by gender.

Based on this research, various researches which can contribute to the literature and which can identify ideal school perceptions with the method of draw and write in the context of imagination typology of students studying at different levels of education can be carried out

Key Words: *Learning environment, Ideal school, Imagination typology, Design.*